

OKROŽNICA

1 - 2012

17. maj 2012

Beseda predsednika

Spoštovani!

Pred vami je prva letošnja okrožnica Zveze aktivov svetov staršev Slovenije, ki je v največjem delu namenjena poročanju z drugega rednega posvetovanja in zasedanja skupščine ZASSS. Tema posvetovanja »Pogled staršev na kakovost v šoli« je še kako aktualna in verjamem, da bo delo, ki smo ga opravili, pripomoglo k izboljševanju sistema ugotavljanja in zagotavljanja kakovosti v slovenskih šolah. Delovno druženje v Gornji Radgoni je imelo še posebno pomursko noto, saj so se lokalni organizatorji – pomurski aktiv in vodstvo ter osebje Osnovne šole Gornja Radgona - izjemno potrudili in udeležencem zagotovili odlične pogoje za delo. Za tradicionalno pomursko gostoljubnost se jim iskreno zahvaljujem.

Le slaba dva tedna po posvetovanju v Gornji Radgoni sva bila s tajnikom ZASSS udeležena na podobnem dogodku – posvetovanju in zasedanju skupščine Evropskega združenja staršev (EPA). Ugotovila sva lahko, da se starši tudi drugod po Evropi srečujejo s podobnimi težavami kot pri nas in da jih veliko lažje rešujejo, če so povezani. Lahko rečem, da mi je bilo tudi v osebno zadovoljstvo, ko sem predsedniku EPA izročil prošnjo za pridruženo članstvo, za kar smo se odločili na zasedanju Skupščine ZASSS v Gornji Radgoni. Verjamem, da bo v evropski družini staršev naša zveza našla svoje mesto, kjer bo lahko prispevala in prejela dragocene izkušnje.

Tako kot vsa slovenska javnost smo tudi mi pozorno spremljali dogajanje okrog varčevalnih ukrepov in predstavnikom Ministrstva za izobraževanje, znanost, kulturo in šport tudi izrazili pričakovanje, da varčevalni ukrepi ne bodo prizadeli kakovosti vzgojno-izobraževalnega dela in prehrane socialno šibkih učencev. Glede na podpisan sporazum med sindikati in vlado pričakujemo, da bomo vsi deležniki kot aktivni partnerji v bolj umirjenem ozračju nadaljevali pogovore o tem, kako zagotoviti kakovostno vzgojo in izobraževanje kljub kriznim razmeram.

Prva priložnost za to bo na že dogovorjenem prvem rednem polletnem sestanku predstavnikov ZASSS z ministrom dr. Turkom in njegovimi sodelavci 24. maja. Predstavili bomo svoje ugotovitve in predloge s posvetovanja v Gornji Radgoni. Glede na izraženo zanimanje na strani ministrstva pa pričakujemo razvoj konstruktivnega dialoga in plodno sodelovanje na tem področju.

Veseli me, da sta tako prejšnja kot sedanja ekipa na ministrstvu, pristojnem za šolstvo, prepoznali našo Zvezo kot pomembnega sogovornika in da smo se že v prvem letu delovanja ZASSS dogovorili za redne oblike sodelovanja, ki lahko slovenskemu šolstvu samo koristijo.

Tone Meden

Posvetovanje in zasedanje Skupščine ZASSS

V soboto, 14. aprila 2012 so smo se člani ZASSS srečali na drugem rednem zasedanju Skupščine. Ob tem smo organizirali tudi posvetovanje z naslovom "Pogled staršev na kakovost v šoli". Spregovorili smo o različnih vidikih kakovosti v šoli in se spraševali, kako lahko starši prispevamo k njenemu dvigu. Udeležence tokratnega posvetovanja je gostil pomurski aktiv.

Posvetovanje smo organizirali v obliki štirih delavnic, na katerih smo obravnavali naše poglede na kakovost izvajanja izobraževalnega in vzgojnega dela v naših šolah, šolskega delovnega okolja in storitev, učnega programa ter učnih gradiv in pripomočkov. Poročila o delu na delavnicah so objavljena v nadaljevanju.

Srečanje smo sklenili še z zasedanjem Skupščine, na katerem smo sprejeli dva pomembna sklepa. Za podpredsednico

ZASSS smo izvolili dr. Tonico Bončina, predsednico mariborskega aktiva. Sprejeli pa smo tudi sklep, da ZASSS zaprosi za članstvo v Evropskem združenju staršev (EPA – European Parents Association).

Udeleženci smo se srečali s pomursko gostoljubnostjo v trenutku, ko smo prestopili šolski prag. Spremljala nas je ves čas našega dela do zgodnjih večernih ur, ko smo zapustili Gornjo Radgono.

Zahvaljujemo se članom pomurskega aktiva, ki so zavzeto pomagali pri organizaciji posvetovanja in zasedanja Skupščine. Posebna zahvala gre tudi pomurskim gospodarskim družbam, ki so s svojimi izdelki omogočile pogoje za izvedbo srečanja.

Zapisal Janko Korošec

Udeleženci 2. redne skupščine ZASSS skupaj z ravnateljem OŠ Gornja Radgona g. Dušanom Zagorcem

Predstavitev OŠ Gornja Radgona

Naše drugo posvetovanje je gostila OŠ Gornja Radgona. S tem smo sledili naši zavezi, da bomo naša delovna srečanja izkoristili tudi za spoznavanje različnih šolskih okolij po celi Sloveniji.

Dobrodošlico nam je zaželel ravnatelj šole, gospod Dušan Zagorc, ki je tudi kasneje ves čas srečanja skrbel, da smo imeli odlične pogoje za naše delo. V kratki predstavitvi smo lahko spoznali, da šola izpolnjuje svoje poslanstvo.

Na šoli delujejo projekti Eko šola kot način življenja, zdrav življenjski slog, evropska vas. Šola je vključena v slovensko mrežo zdravih šol, ki promovirajo zdravje. Letošnja rdeča nit zdrave šole so odnosi - odnos do sebe, do drugih, do okolja ter odnos do zdravja in življenja nasploh. OŠ Gornja Radgona se povezuje tudi v mednarodno sodelovanje s sosednjo Avstrijo.

Šolska stavba je bila v lanskem letu obnovljena, kar kaže, da se lokalna skupnost zaveda pomena šole za kraj in

okolico. Vpetost OŠ Gornja Radgona v svoje okolje se kaže tudi v tem, da šola za nekatera dela (informator, pomoč otrokom, popoldansko in večerno varovanje okolice šole) pridobi pomoč delavk in delavcev preko javnih del.

Sodelovanje med šolo in starši je dobro, kar med drugim potrjuje tudi to, da je OŠ Gornja Radgona odprla svoja vrata za posvetovanje in zasedanje Skupščine ZASSS.

Vodstvu, osebju, učiteljem in staršem učencev OŠ Gornja Radgona se zahvaljujemo za pomoč pri organizaciji našega srečanja.

Zapisal Janko Korošec

Osnovna šola Gornja Radgona

POROČILA Z DELAVNIC

Delavnica št. 1:

KAKOVOST IZVAJANJA IZOBRAŽEVALNEGA IN VZGOJNEGA DELA V ŠOLI

Sodelujoči:

Andreja Celec, Jani Kosi, Jože Kranjc, Suzana, Kuzmič, Matjaž Rajtmajer, David Rupnik, Meri Sarajlija, Natalija Strnad, Marjan Šalamun, Matjaž Šišernik, Nadja Šiškovič Kofol

1.sklop: Modeli samoocenjevanja kakovosti v šoli

Predstavljeni so bili pretekli in obstoječi modeli samoocenjevanja kakovosti v šoli, s poudarkom na modelu Kakovost za prihodnost. Modeli praviloma ne omogočajo ugotavljanja zadovoljstva učencev in staršev s storitvami šole ter izobraževalnim in vzgojnim delom učiteljev. Starši z modeli samoocenjevanja niso seznanjeni in tudi niso bili povabljeni k sodelovanju pri njihovem oblikovanju.

Udeleženci 1. delavnice o kakovosti izvajanja dela v šoli

2. sklop: Vprašalniki za ocenjevanje kakovosti dela v šoli s strani učencev in staršev

Predstavljen je bil predlog vprašalnikov za ocenjevanje dela izvajalcev izobraževalnega in vzgojnega dela v šoli, ki bi ga v obliki modula lahko vgradili v modele kakovosti. S potrebo njegove izdelave in veliko večino vsebin so se udeleženci strinjali, imeli pa so pomisleke, ali obstajajo splošne družbene norme za posamezna vrednotenja (npr. urejenosti). K uvedbi modula je potrebno pristopiti zelo skrbno, predvsem z dobro seznanitvijo šolskih delavcev, staršev in učencev z njegovim namenom in pomenom. Uvedba vprašalnikov je pogojena s hotenjem šolskih ustanov, da se ocenjevanje njihovega dela sploh izvaja, upoštevati pa je potrebno tudi že obstoječe prakse.

3. sklop: Neposredno sodelovanje šolskih delavcev in staršev pri dvigu kakovosti dela.

Starši lahko na različne načine neposredno sodelujejo v delu šole (npr. v zborih, kulturnih nastopih, športnih ekipah, delavnicah, predstavitev, bazarjih). Obstajajo zelo različne izkušnje glede pripravljenosti za sodelovanje tako staršev kot šol, opazna pa je pogosta pasivnost staršev ter pomanjkanje pripravljenosti šol, da bi jih vključevale. Predstavljeno je bilo nekaj dobrih praks, npr. vabilo staršev na dan odprtih vrat, skupno pisanje knjig staršev in učencev, skupno druženje v soboto. Izpostavljena je bila tudi problematika vzgojnega načrta glede postopka njegove izdelave, določitve nalog staršem in učiteljem ter njegovega spoštovanja.

4. sklop: Svetovanje na področju vzgojno izobraževalnega dela.

Ponudba svetovanja je vsebinsko zelo raznolika in številčno zelo različna. Praviloma je udeležba večja v naslednjih primerih: kadar je svetovanje organizirano skupaj z roditeljskimi sestanki, kadar se ga skupaj udeležijo starši in učitelji; če so namenjena reševanju konkretnih

problemov dotičnega okolja in kadar imajo svetovanja različne zanimive vsebine. Selekcija izvajalcev ni izvedena tudi zaradi neizdelanih meril vrednotenja kvalitete izvajanja svetovanj. Praviloma so uspešnejše delavnice kot predavanja. Predstavljena je bila odločitev Mestne občine Ljubljana, da bo zaradi slabe obiskanosti predavanja v okviru Šole za starše denar raje namenila drugim vsebinam. Z ustrežnejšim pristopom bi bila lahko svetovanja bolje obiskana in koristnejša.

Pripravili udeleženci delavnice

Udeleženci posvetovanja pri skupnem delu

Dosedanja podpredsednica ZASSS ga. Nadja Šiškovič Kofol in nova podpredsednica ga. Tonica Bončina

Delavnica št. 2: **KA KOVOST ŠOLSKEGA DELOVNEGA OKOLJA IN STORITEV**

Namen delavnice je bil izmenjati izkušnje in mnenja udeležencev o kakovosti šolskega delovnega okolja in storitev.

Sodelujoči:

Tonica Bončina, Aron Gomezelj, Janko Korošec, Vlasta Osterc Kuhanec, Snežna Šušteršič, Alojz Štefan, Andrej Tavčar, Miro Treven, Danijel Žižek

Izhodišče

Starši se želimo vključiti v sistem kakovosti šolskega delovnega okolja in storitev. Po našem mnenju trenutni model samoocenjevanja, ki ne zajema vseh deležnikov, ampak samo učitelje in vodstvo, ni zadosten. Edino primeren način evalvacije bi bil tak, ki bi upošteval vse deležnike in bi zagotavljal celovitost in objektivnost.

Na nekaterih šolah se je že uveljavila evalvacija o kakovosti poslovanja šol in prepoznavanje zadovoljstva učencev in staršev s kvaliteto šolskega delovnega okolja in storitev v obliki anket. Ob primerni vsebinski sestavi in ustrezni izvedbi anketiranja so vprašalniki lahko pomemben del zagotavljanja ustrezne kakovosti. Metodologija ocenjevanja šolskega okolja in storitev bi morala biti zasnovana tako, da bi se na osnovi odgovorov dalo prepoznati problem. Ob tem je pomembna tudi povratna zanka – kako informacijo vpeljati nazaj v proces in ukrepati. Neustrezna so samoocenjevanja po lastnem okusu ali vprašalniki, ki ponujajo samo pozitivne odgovore.

Udeleženci 2. delavnice so se pogovarjali o kakovosti šolskega okolja in storitev

V razpravi so se udeleženci dotaknili nekaterih konkretnih elementov kakovosti šolskega delovnega okolja in storitev.

Varnost

Izpostavljena sta bila dva vidika varnosti v smislu kakovosti šolskega okolja:

- varnost med šolskim delom znotraj šolskega okolja,
- varnost izven šolskega delovnega okolja (pot v šolo).

V zvezi z varnostjo med šolskim delom znotraj šolskega okolja se je razprava razvila okrog dveh vprašanj:

- zaposlovanje varnostnikov-informatorjev,
- tehnično varovanje s kamerami.

O zaposlovanju varnostnikov oziroma informatorjev med vodstvi šol ni enotnega mnenja. Tudi udeleženci delavnice so imeli različna stališča glede potrebnosti zaposlovanja varnostnikov - informatorjev v šolah. Ob tem se sprašujemo, kakšne so naloge varnostnika – preprečevanje vstopa v objekt, preprečevanje medvrstniškega nasilja, varovanje učiteljev in njihove lastnine, popoldansko varstvo...

Naslednje vprašanje v zvezi z zaposlovanje varnostnikov je sistematizacija delovnega mesta, zahtevana izobrazba in financiranje – nekaj konkretnih izkušenj udeležencev: varnostnica je ženska, za zaposlitev na mestu varnostnika je zahtevana najmanj srednješolska izobrazba, zaposlovanje informatorjev preko javnih del.

Nekaj udeležencev je izrazilo dvom o pooblašcanju varnostnikov za poseganje v odnose med učenci oziroma med učenci in učitelji. Šola mora ostati vzgojna ustanova. Reševanje odnosov med učenci mora ostati obveza strokovnih delavcev šole, dežurstvo pa tudi učna obveznost učencev, ki na ta način sami prispevajo k pozitivnemu, prijetnemu in varnemu bivanju v šoli. Prenašanje ključne izvedbene faze zagotavljanja »varnosti« v šolah na zunanje izvajalce je dejansko poraz njene vzgojne dejavnosti.

Eden od udeležencev je izpostavil spremembo v zadnjih petnajstih letih. Starejši učitelji bolje obvladujejo medvrstniška razmerja, na nek način znajo predvideti žarišča konfliktov, znajo uveljaviti avtoriteto. Mladi učitelji pridobijo v času študija predvsem znanja, niso pa formirani kot učitelji. Ti učitelji niso kos domnevnim permisivnim zahtevam v šoli. V tej točki moramo svojo odgovornost prevzeti tudi starši, ki ne smemo nasedati situacijam, ki so posledica preveč zaščitniške vzgoje.

Udeleženci so se v razpravi dotaknili tudi tehničnega varovanja oziroma namestitve varnostnih kamer. Postavljena so bila vprašanja, ali je dovoljena tudi namestitev kamer znotraj šole, kakšen je postopek za namestitev, kakšen je postopek uporabe posnetkov in predvsem, ali imamo starši možnost sodelovanja in odločanja pri uveljavitvi teh postopkov.

V zvezi z varnostjo izven šolskega delovnega okolja (pot v šolo) je bilo izpostavljeno vprašanje prevozov in konkretno problematika okolja, kjer ima le ena šola športni park, ki ga uporabljajo tudi učenci ostalih šol. V tej točki so se udeleženci dotaknili tudi morebitnih posledic varčevanja. Ukinjajo se šolski prevozi, kar pomeni, da učenci odhajajo domov kasneje, kot bi lahko. Zmanjšujejo se proračuni za obnovo infrastrukture.

Enake možnosti za vse

Kakovost delovnega okolja in storitev je v veliki meri odvisna od lokalnih skupnosti, ki so ustanovitelji javnih zavodov in financirji številnih dejavnosti. Če govorimo o javni šoli, bi morali vztrajati na zadosti visokih minimalnih standardih na vseh šolah v Sloveniji, kar bi predstavljalo stopnjo pritiska za doseganje kvalitete delovnega okolja in storitev. Izpostavljena je bila dilema, ali bi se, v primeru, ko lokalna skupnost kot ustanovitelj ne omogoča pogojev za doseganje minimalnih standardov, morala vključiti tudi država.

Kako lahko k temu prispevajo starši? V primerih, ko za doseganje standardov ni edini pogoj financiranje, ampak je to odvisno predvsem od kakovostnega dela, lahko svoj delež prispeva tudi ZASSS. Struktura ZASSS omogoča hitro in kvalitetno izmenjavo informacij o dobrih praksah. ZASSS bi morala težiti k zmanjšanju diferenciacije kakovosti šolskega delovnega okolja in storitev med slovenskimi šolami.

Gostoljubje in kakovost organizacije v Gornji Radgoni sta se odražala na vsakem koraku

Svet zavoda

Zagotavljanje kakovostnega šolskega delovnega okolja in storitev je odvisno tudi od kvalitetnega dela sveta zavoda. Trenutna sestava sveta zavoda ni uravnotežena, saj imajo v njem največ predstavnikov zaposleni v zavodu. To za sabo potegne situacijo, da je ravnatelj kot strokovni in poslovodni organ šole nadrejeni strokovnim delavcem in ostalim delavcem šole ter obenem imenovan in nadzorovan z njihove strani. Starši imamo v svetu zavoda samo tri predstavnike, torej nismo enakopravno udeleženi v delu sveta zavoda. Enako število imajo tudi predstavniki ustanovitelja, ki pa se po izkušnjah nekaterih udeležencev ne udeležujejo dela sveta zavoda zadosti redno. V redkih primerih je predsednik sveta zavoda starš (običajno ta vloga pripada zaposlenemu na šoli). Dogaja se, da do odločanja ne pride na ustreznih organih. Vloga in odgovornost sveta staršev OŠ nista dovolj natančno definirani in člani pogosto niso ustrezno usposobljeni za kakovostno opravljanje svojih nalog.

Kako doseči, da bodo imeli starši večjo vlogo pri odločanju o tem, kakšne so prioritete pri investicijah? Predstavniki staršev morajo biti prisotni v vseh komisijah in delovnih skupinah znotraj šole in tudi delovnih skupinah pri ustanovitelju javnega zavoda, ki odločajo o prioritetah za investicijsko vzdrževanje. Razpravo o ključnih odločitvah v zvezi z zagotavljanjem kakovosti šolskega delovnega okolja in storitev je treba opraviti na nivoju sveta zavoda.

Ugotavljamo, da je največ uspehov na šolah, kjer so vsi deležniki (starši, učenci, učitelji in drugi strokovni delavci) upoštevani in medsebojno sodelujejo. Redni sestanki svetov staršev omogočajo sprotno reševanje problemov.

Pripravili udeleženci delavnice

Aleja velikih v Spominskem parku v Gornji Radgoni; tudi pri njih se lahko učimo kakovosti

Delavnica št. 3: KAKOVOST UČNEGA PROGRAMA

Na delavnici smo obravnavali tri osnovne vidike: analiza trenutnega stanja, vizija razvoja in vloga staršev.

Sodelujoči:

Karmen Dragovič, Nataša Gerič, Katarina Jarc, Andrej Lah, Boris Melanšek, Rihard Murn, Barbara Potočnik Gajser, Damjan Širca, Sanela Talič, Andreja Voglar, Janja Železnikar

Najprej smo se seznanili s cilji in standardi slovenskega šolstva, ki so zapisani v Belih knjigi (2011), ter s posodobljenimi učnimi načrti.

Za razvoj slovenske družbe in osnovne šole je ključnega pomena, da se bodočim generacijam zagotovi ustrezno in kakovostno znanje. Šola naj razvija kritičnega, avtonomnega, odgovornega in samostojnega posameznika, vzpodbuja učne in delovne navade, razvija naj neodvisno mišljenje in sposobnosti za pridobivanje znanja ter odgovornost za vseživljenjsko učenje; vzpodbuja naj stalen osebni in osebnostni razvoj otrok ter vzgaja za medsebojno strpnost, spoštovanje in sodelovanje. Učenci morajo razviti različne vrste pismenosti: jezikovno, matematično, naravoslovno, družboslovno, umetniško, tehniško in informacijsko. Učenci morajo doseči znanje, primerljivo z znanjem učencev v razvitih državah. Postavili smo si cilj, da naj bi učenci pri temeljnih predmetih v merjenih mednarodnih raziskavah dosegali znanje vrstnikov v zgornji tretjini razvitih držav.

Udeleženci 3. delavnice so se pogovarjali o učnih programih

V tem šolskem letu 2011/12 so bili uvedeni posodobljeni učni načrti (UN) v naslednjih razredih OŠ:

- 1. razred: SLJ, MAT, LVZ, ŠVZ, GVZ, SPO
- 4. razred: SLJ, MAT, LVZ, ŠVZ, GVZ, NIT, D, ANG
- 5. razred: GOS
- 6. razred: GEO, ZGO, NAR, TIT
- 7. razred: SLJ, MAT, LVZ, ŠVZ, GVZ, ANG, GEO, ZGO, DDE
- 8. razred: FIZ, KEM, BIO

V novih UN, ki so bili uvedeni v tem šolskem letu 2011/12, so posodobljeni cilji oz. vsebine. Bistvena novost je, da omogočajo fleksibilnost v izvedbi: cilji in vsebine so razdeljeni na obvezne cilje, ki so namenjeni vsem učencem in jih mora učitelj obvezno vključiti v pouk, ter izbirne cilje, ki jih učitelj sam izbere in vključi v pouk glede na zmožnosti in interese učencev, namenjeni pa so za dodatno in poglobljeno znanje. V nove učne načrte naj bi bile vgrajene različne metode in oblike poučevanja, zagotavljali naj bi dovolj časa za ponavljanje in utrjevanje snovi, za ustno preverjanje in ocenjevanje znanja. Novi UN naj bi omogočali, da bi bilo v razredu na voljo več časa za pogovore in vzpostavljanje pristnejšega stika med učitelji in učenci, kar bi omogočalo in zagotavljalo večjo vzgojno vlogo učitelja. Učni načrti so objavljeni na spletni strani MIZKŠ.

V razpravi smo primerjali načela iz Bele knjige z vsakodnevnim življenjem naših otrok v šoli, z njihovim zadovoljstvom, z rezultati znanja, s pričakovanji družbe... Ugotovili smo precej razhajanja med teorijo in prakso; pri tem se nam je zastavilo veliko vprašanj:

- So učni načrti res usklajeni z Belo knjigo? Ali dajejo pričakovane rezultate? Rezultati slovenskih šolarjev v mednarodnih raziskavah namreč kažejo, da večinoma zaostajajo za povprečnimi rezultati vrstnikov v razvitih državah; bralna pismenost, samostojno ustvarjalno razmišljanje in kritično vrednotenje je znatno pod povprečjem razvitih držav oz. držav EU; Zakaj so rezultati učencev, ki se šolajo po 9-letnem programu slabši od rezultatov učencev, ki so se šolali po 8-letnem programu?
- So učni načrti preobsežni? Neprimerni, nezanimivi, preveč balasta? Preveč snovi za prekratek čas obravnave? Slovenski šolarji so v samem vrhu med najbolj obremenjenimi šolarji v Evropi.
- So predmetniki slovenskih šol preveč razdrobljeni in s tem preobsežni? Bi bilo možno združevanje sorodnih znanstvenih disciplin v eno (npr. družboslovje, naravoslovje, umetnost, ipd.) namesto cepljenja in drobljenja le-teh? Bi bilo mogoče razbremeniti učence z drugačno organizacijo pouka?
- So učne metode neprimerne? Je v naših šolah še vedno preveč faktografije? Mednarodni testi merijo znanje naših otrok na drugačen način od načina, s katerim jim je znanje podajano pri pouku na naših šolah. Zaželeno je samostojno razmišljanje, debatiranje, razpravljanje, ne pa učenje na pamet in polnjenje glav s podatki, kar daje slabe in kratkoročne rezultate.
- So učni načrti res dovolj dobro horizontalno in vertikalno povezani? Ali pri sestavi učnih načrtov sodeluje dovolj ljudi iz prakse? V praksi je zaznati velika odstopanja, neusklajenosti po horizontali in še bolj po vertikali. Učni načrti bi morali biti usklajeni tako znotraj OŠ kakor tudi z učnimi načrti srednjih šol in ustrezno tudi z višje/visoko šolskimi in univerzitetnimi programi.
- Ali se naši otroci sploh znajo učiti? Načini pravega oz. učinkovitega učenja se pri različnih predmetih razlikujejo. Naj bi učni načrti pri posameznih predmetih tudi učili učence, na kakšen način osvojiti in zagotoviti dolgoročno znanje? Kaj je bistvo in kako izluščiti bistvo iz obsežnih programov?
- Ali imajo učitelji dovolj avtoritete in avtonomije pri svojem delu? Ali pedagoška fakulteta zagotavlja visoko strokovne in kvalitetne kadre? Ali pedagoška fakulteta daje bodočim učiteljem dovolj in prava znanja, ki jih potrebujejo v praksi? Ali pogoji za vpis zagotavljajo, da se izobražujejo pravi kadri? Bi bilo smiselno uvesti posebne psihološke teste ob vpisu na pedagoško fakulteto?
- Ali so ocene naših učencev res pravi odraz njihovega znanja? Zakaj je pri ocenah učencev Gaussova krivulja odpovedala? So vzroki pri učiteljih, učencih ali starših, morda pri pogojih za vpis v srednje šole? Se naši otroci učijo za dosego znanja ali za ocene? Zaradi visokih ocen imamo vsi visoka pričakovanja in posledično potem doživimo prevelika razočaranja pri NPZ, mednarodnih raziskavah, na srednjih šolah in fakultetah, v življenju... Kakšen je vpliv takšnega ocenjevanja znanja na nivo splošnega znanja v družbi, državi in gospodarstvu? Kakšne ljudi bomo dobili na osnovi takšnega ocenjevanja? Otroci so navajeni, da so z malo truda so uspešni. Nimajo delovnih navad.
- Zakaj imajo naši otroci negativen odnos do šole? Zakaj šola ubija prirojene otrokove lastnosti, kot so brezmejna otroška radovednost, domišljija in želja po znanju, čeprav bi jih morala krepiti in razvijati?
- Ali starši poznamo učne načrte? Bi jih sploh morali poznati? Menimo, da za to ne bi bilo potrebe, če bi trenutno obstoječi proces izobraževanja in vzgoje zagotavljal in uresničeval vse zastavljene cilje. Trenutno je žal situacija drugačna.

- Starši pogrešamo učiteljsko stanovsko organizacijo, ki bi nam bila primeren sogovornik pri strokovnih vprašanjih vzgojno izobraževalnega procesa.
- Šola naj bi zagotavljala poglobljeno osnovno, bazično znanje, omogočala izkustveno učenje, več eksperimentalnega dela, več poskusov, opazovanj, samostojnega raziskovalnega dela, praktičnih izkušenj; le takšen pristop in učenje zagotavljata dolgoročna in uporabna znanja, ki bi jih bili učenci sposobni prenesti v prakso, v življenje. Le utrjeno uporabno znanje in sposobnost uporabiti ga v praksi, otrokom v odraslem obdobju življenja omogoča uspeh na trgu dela in s tem konkurenčnost na mednarodnih trgih. Vse znanje, ki ni dolgoročno, ki ga otrok ob zaključku OŠ pozabi, je odveč.
- Standardi znanja, določeni z učnim načrtom, se preverjajo z nacionalnim preverjanjem znanja (NPZ). Vsaka šola bi morala rezultate učencev na NPZ temeljito analizirati in na podlagi tega pripraviti načrt izboljšav za naslednje obdobje. Menimo, da so NPZ eden od pomembnih elementov sistema zagotavljanja kakovosti in samoocenjevanja šol. Namen oz. uporabo rezultatov bi lahko razširili tudi na druga področja, pomembna za razvoj in dvig kvalitete šolskega dela in programa.
- So učitelji in profesorji na srednjih šolah zadovoljni z doseženim znanjem in delovnimi navadami učencev po zaključku osnovne šole? Kako bi sistemsko uredili nujne povratne informacije osnovnim šolam?
- Kaj so pravzaprav cilji, našega osnovnošolskega vzgojno - izobraževalnega sistema? Imamo strategijo, kaj so temeljna znanja ali obstaja samo hlastanje za informacijami? Imamo enotno dolgoročno nacionalno vizijo, ki ni podvržena trenutni politični situaciji, ki bi ji vsi vpleteni v tem kompleksnem sistemu enotno sledili in stremeli za višjim ciljem? Bi bilo za dobro naših otrok in bodočnost ter razvoj naše družbe potrebno doseči nacionalni konsenz vseh vpletenih v tem zahtevnem vzgojno izobraževalnem procesu: od pedagoške fakultete, pedagoškega inštituta, MIZKŠ, zavoda za šolstvo, akademije za znanost in umetnost, združenja ravnateljev, učiteljev, združenja staršev, ki zastopamo interese učencev, naših otrok, kot edinega koristnika storitev šolskega sistema in morda še koga?
- Predlagamo ustanovitev DS (delovne skupine) za učne načrte v okviru ZASSS. DS naj pri prevetritvi učnih načrtov sodeluje tudi z učitelji.

Kakšna je torej vizija razvoja našega šolstva? Ali nam učni načrti dajejo vizijo razvoja? Ali zadovoljujejo pričakovanja in potrebe naše družbe? Ali se naši otroci sploh učijo znanja, ki jih bodo potrebovali v življenju? Ali učni načrti sledijo razvoju stroke? Ali resnično pridobijo uporabna znanja in jih znajo uporabljati v praksi? Ali šolski sistem daje kadre, ki jih potrebuje naše gospodarstvo in širša družba za uspešen nadaljnji razvoj? Res dobimo profile, ki jih potrebujemo? Ali učni načrti resnično gradijo na zelenih smereh razvoja, npr. na dvigu tehnologije na višjo raven? Iz učnih načrtov oz. predvidenih ur za posamezno vejo znanosti se lahko vidi poudarek, v katero smer gre vizija razvoja družbe. V primeru, da je poudarek na družboslovnih predmetih, je malo verjetno, da bo družba uspešna na področju naravoslovja in razvoja tehnologij.

Je potrebna večja povezanost gospodarstva s šolskim sistemom oz. predvsem z načrtovalci šolskega sistema? Menimo, da je potrebna. Nujno. Takoj.

Zaključili bi s citatom Zdenka Kodelje (Šolski razgledi, 1.4.2011 – Zdenko Kodelja, Upam, da se motim) „Prav to zniževanje zahtevnosti, pa čeprav ne v čisto vseh šolah in tudi ne povsod enako, je pot, ki vodi v tisti prepad, v katerega drvimmo zaslepljeni z nekaterimi blestečimi statističnimi podatki. Zato je skrajni čas, da se tako šolska oblast kakor tudi pristojne institucije, šole in učitelji nehamo slepiti ali se pretvarjati, da ne vidimo tistega, kar zelo dobro vidimo; da prenehamo ravnati, kot ravnamo, saj se nam drugače kot državi in posameznikom slabo piše.“

Pripravili udeleženci delavnice

Delavnica št. 4: KAKOVOST UČNIH GRADIV IN PRIPOMOČKOV

Na delavnici smo izmenjali mnenja in izkušnje o učnih gradivih ob opori treh sklopov vprašanj.

Sodelujoči:

Anja Boc, Boštjan Dolmovič, Pavel Fičur, Ljubica Gabrovšek, Andreja Gorenc, Ana Jakšič, Anita Jesenko, Marjan Korošec, Mojca Marovič, Anton Meden in Franc Vinčec.

UVOD

SedANJI sistem izdajanja in potrjevanja učbenikov in drugih učnih pripomočkov ureja Pravilnik o potrjevanju učbenikov (Uradni list RS, št. 57/06, 2. 6. 2006), ki je bil dvakrat dopolnjen (Pravilnik o spremembah in dopolnitvah Pravilnika o potrjevanju učbenikov (Uradni list RS, št. 45/10, 4. 6. 2010), Pravilnik o spremembah Pravilnika o potrjevanju učbenikov (Uradni list RS, št. 52/11, 29. 6. 2011)). Pravilnik izdaja minister, pristojen za šolstvo, na podlagi 21. člena Zakona o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (Uradni list RS, št. 98/05-UPB4, 129/06, 1/07-UPB5, 36/08, 58/09, 64/09-popr., 65/09-popr. in 20/11). Pravilnik ne omejuje obsega in teže gradiv, ne vrednoti kakovosti gradiv in zahteva potrjevanje le za učbenike, ne pa tudi za druga učna gradiva. Aktivni svetov staršev so že večkrat neuspešno predlagali spremembo tega pravilnika, ki naj bi po teh predlogih določal tudi obseg, težo in kakovost gradiv.

Udeleženci 4. delavnice so se pogovarjali o kakovosti učnih gradiv in pripomočkov

Za to področje je pomemben tudi Pravilnik o upravljanju učbeniških skladov (Uradni list RS, št.), ki govori o dajanju soglasju sveta staršev k skupni nabavni ceni delovnih zvezkov.

Na mednarodnem simpoziju z naslovom Uspešni modeli oskrbe z učbeniki in e-učbeniki v Evropi, ki se je odvijal 26. avgusta 2010, je g. Černilec, direktor Direktorata za vrtce in osnovne šole, predstavil analizo učbenikov, narejeno s pomočjo aplikacije Trubar. Rezultate analize je prikazal kot 5 P: Preobsežno, Prezahtevno, Predrago, Preštevilno, Pretežko. Na tem simpoziju je bila predstavljena tudi primerjava med državami glede prispevka staršev in države za učbenike. V Sloveniji gre iz javnih sredstev za učbenike (učbeniške sklade in učbenike za na klop znatno manjši delež BDP (0,010%) kot v Avstriji, Litvi, na Finskem, Madžarskem, v Srbiji in Bolgariji (po vrsti 0,038, 0,045, 0,030, 0,021, 0,015 in 0,064 %). Številne države (predvsem s severa Evrope) pa iz proračuna plačajo vse stroške učbenikov in delovnih zvezkov.

V Sloveniji imamo 16 založb, ki izdajajo učna gradiva. Letno izdajo 640 različnih delovnih zvezkov in ostalih učnih materialov. V aplikacijo Trubar je vnešenih 1,030.755 učbenikov (podatki iz leta 2010).

RAZPRAVA NA DELAVNICI

Na delavnici smo izmenjali mnenja in izkušnje o učnih gradivih ob opori treh sklopov vprašanj, ki jih zaradi preglednosti ohranjamo tudi v poročilu.

1. Sklop: Zadovoljstvo staršev z obstoječim sistemom zagotavljanja učnih pripomočkov?

a) So učbeniški skladi dobra rešitev?

Učbeniški skladi so bili ustvarjeni za finančno razbremenitev staršev, kar starši doživljamo pozitivno. Vendar pa imamo hkrati občutek, da je to razbremenitev izničila uvedba delovnih zvezkov, katerih skupna cena presega skupno ceno učbenikov. Nekateri učenci in starši bi želeli, da se učbenike iz sklada aktivno uporablja pri učenju (podčrtuje, dopisuje). Za druge je knjiga (učbenik) vrednota in se s tem ne strinjajo. Podčrtovanje pride v poštev, če starši učbenik odkupijo iz sklada.

Predlogi:

Učbenike naj se takoj po nakupu zavije. Predlagano je bilo zaračunavanje obrabnine za učbenike v učbeniškem skladu in obvezno povračilo denarja za uničen učbenik. Naj se tudi prične dosledno izvajanje 5. (poškodbe) in 7. člena (materialni stroški) Pravilnika o upravljanju učbeniških skladov.

b) Izkušnje z učbeniki za na klop

Starši ugotavljamo, da smo z obstojem učbenikov za na klop zelo slabo seznanjeni, tudi učenci pogosto niso opozorjeni na možnost njihove uporabe. Koristnost učbenikov za na klop vidimo v zmanjšanju teže šolske torbe, slabost pa v podvajanju učbenikov.

Predlogi:

Šole naj na svetu staršev seznanijo starše z učbeniki za na klop, v pomoč pri tem je lahko spodnji seznam.

Predmet	Razred	Vrsta gradiva
Slovenščina	6, 7, 8, 9	berilo
Matematika	7, 8, 9	učbenik
Matematika	6, 7, 8, 9	zbirka vaj
Fizika	9	delovni zvezek
Fizika	9	zbirka vaj
Naravoslovje	4, 5, 6	učbenik
Družboslovje	4, 5	učbenik
Tehnika in tehnologija	6, 7, 8	učbenik

c) Koliko otroci uporabljajo učbenike in delovne zvezke?

Starši ugotavljamo, da mnogi učitelji ne spodbujajo učenja iz učbenikov in da se učenci večinoma učijo le iz zvezkov. Delovni zvezki so preštevilni in močno povečujejo težo šolske torbe. Naloge v delovnih zvezkih so pogosto zastavljene tako, da zahtevajo obkroževanje ali vstavljanje manjkajočih besed v že oblikovane stavke. Skrbi nas, kako takšne naloge vplivajo na razvoj grafomotorike, bralne pismenosti in logičnega razmišljanja – področij, na katerih je od uvedbe devetletke v mednarodnih raziskavah zaznati upad uspešnosti naših učencev. Koliko so delovni zvezki dejansko potrebni?

Predlogi:

Naj se opravi temeljita analiza, ali so delovni zvezki sploh še potrebni. Veliko staršev je za ukinitve delovnih zvezkov, otroci naj več pišejo. Namesto predragih učbenikov, prenatrpanih z vsebino, pretežkih zaradi izbire papirja in slik, naj se izda tako imenovane »brošure«, ki bodo pripomoček učiteljevemu podajanju snovi, učencem pa pripomoček k trajnemu znanju. V brošuri mora biti v kazalu napisan učni načrt za posamezen predmet.

d) Bi morali učenci dobiti učbenike v trajno last?

Starši menimo, da bi bilo smiselno, če bi imeli učbenike v trajni lasti učenci zadnjega triletja. To bi omogočalo, da se iz njih aktivno učijo in da jih lahko uporabijo tudi v kasnejših letih šolanja. Za učbenike v prvem in drugem triletju te potrebe ne vidimo, ker jih učenci praviloma ne uporabljajo; to pa postavlja pod vprašaj potrebo po njihovem obstoju. Zavedamo se tudi onesneževanja, ki ga s tem povzročimo. Zelo na mestu je zato vprašanje, kakšni učni pripomočki so najprimernejši za posamezen razred in za posamezen predmet.

Predlogi:

Učencem v tretji triadi naj se omogoči nabava učbenike v trajno last za glavne predmete in za predmete, ki so učencem najbolj pri srcu.

2. Sklop: Kako zagotoviti kakovost učnih gradiv za razumno ceno?

a) Ali trenutni sistem to zagotavlja, zakaj?

Trenutni sistem spodbuja hiperprodukcijo učnih gradiv – avtorje nagraduje s točkami, založnike z zaslužkom; a kvantiteta na tem področju žal ne zagotavlja večje kakovosti. Nadzor nad kakovostjo učbenikov teoretično obstaja – učbenik mora skozi postopek recenzije in potrjevanja. V praksi pa ta nadzor ne funkcioniра. Prvi problem je dejstvo, da ne obstajajo merila za kakovost učnih gradiv. Prejšnji minister, pristojen za šolstvo, dr. Igor Lukšič, je imenoval delovno skupino za učbenike; glavna ugotovitev je bila, da bo potrebno postaviti merila za kakovost učbenikov. Drugi problem predstavlja dejstvo, da založniki sami poiščejo ustreznega recenzenta, ki napiše pozitivno recenzijo. Učbeniki tako večkrat vsebujejo napake, za katere pa nihče ne nosi odgovornosti.

Predlogi

V razpravi je bila izražena ideja o odprtju anonimnega poštnega predala za obveščanje o napakah v učnih gradivih. Založniki bi morali biti materialno odgovorni za izdajo učbenikov z napačnimi podatki in poskrbeti za odpravo napak. Pri obravnavi bi bilo treba upoštevati naravo napak (ločiti strokovne in didaktične napake). Podan je bil predlog pilotne izdaje učbenikov in vsaj enoletna poskusna doba uporabe pred dokončno potrditvijo. Lahko bi določili tudi referenčne šole za recenzijo.

3. Sklop: Ali so rešitev problema učbenikov in DZ e-gradiva in tablični računalniki?

a) Informacija o razvoju e-učbenika na ZRS

Na Zavodu za šolstvo teče projekt razvoja e-učbenika. Projekt predvideva delitev učnega načrta v več enot, ki naj bi bile vse obdelane po istem sistemu: naslov, motivacija, ugotavljanje predznanja, kratka predstavitev vsebin, jedro (novi pojmi, spretnosti, dejavnosti, vzorčne naloge), zaključek (odgovor na bistveno vprašanje, naloge treh zahtevnostnih stopenj), viri. Gradnike (besedilo, slike, zvok, animacijo) bi bilo možno uporabljati interaktivno. Uporaba bi se plačevala v obliki licenčnine. E-učbenik naj bi deloval na vsaki strojni opremi.

b) Izkušnje s sedaj dostopnimi e-gradivi in mnenja o njihovi uporabnosti

Starši za zdaj nimamo skoraj nič izkušenj z e-gradivi, z izjemo spletne učilnice, ki smo jo v razpravi podprli. Koristnost e-gradiv vidimo v privajanju otrok na delo z računalnikom in njihovem prepoznavanju računalnika kot delovnega stroja in ne igrače. Menimo, da e-gradiva nikakor ne smejo izpodriniti klasičnih gradiv, saj raziskave kažejo, da je učenje z ekrana manj kvalitetno - pomnjenje je slabše, za iskanje informacij lahko otrok porabi več časa, informacija postane sama sebi namen in ne izhodišče za razmišljanje, obstaja tudi tveganje za razvoj odvisnosti od brskanja. Zaskrbljujoč je tudi možen zaviralen vpliv e-gradiv na grafomotoriko, s katero je tesno povezan nevrološki razvoj in negativni učinki računalnika na zdravje in počutje (obremenitev oči, glavobol). Zavedamo se, da so e-

gradiva dejstvo prihodnosti, a da je svet realen in ne virtualen in zato upamo, da se bodo e-gradiva in klasična gradiva med seboj bogatila in ne siromašila.

SKUPNA RAZPRAVA

Ob poročilu z delavnice so bila na skupnem delu posvetovanja izpostavljena še naslednja mnenja. Možnost odkupa učbenikov iz sklada obstaja že zdaj, gre pa na račun staršev.

Smiselnost uporabe učbenikov zadnje triade za osveževanje znanja v srednjih šolah bi bilo treba preveriti v praksi.

V aktivu, kjer so povezane osnovne in srednje šole, so to že poskusili preveriti, pa se je izkazalo, da so učenci za to bolj uporabljali zvezke z zapiski kot učbenike.

Pripravili udeleženci delavnice

Ravnatelj OŠ Gornja Radgona g. Dušan Zagorc in predsednik ZASSS g. Anton Meden pri delu

Organizator posvetovanja, predsednik pomurskega aktiva in podpredsednik ZASSS g. Danijel Žižek, vedno v akciji in pripravljen za delo

Sodelovanje predstavnikov Zveze aktivov svetov staršev Slovenije na skupščini Evropskega starševskega združenja

Predsednik ZASSS Anton Meden in tajnik Janko Korošec sva se udeležila skupščine in konference Evropskega starševskega združenja (EPA – European Parents Association), ki je potekala od petka, 27. aprila 2012, do nedelje, 29. aprila 2012 v Liechtensteinu.

Čeprav ZASSS še ni članica EPA, sva predstavnika ZASSS v petek sodelovala tudi na zasedanju skupščine. Opazila sva precej podobnosti med obema organizacijama. Člani skupščine imajo različna mnenja, razprave so polemične, časa pa vedno zmanjkuje. V odbor sta bila za triletni mandat izvoljena dva nova člana, predstavnika Madžarske in Francije. Tudi EPA je izvolila novo podpredsednico, predstavnico iz Danske.

V soboto je potekala konferenca z naslovom Skupaj (Together), na kateri so bili predstavljeni različni pogledi na vzgojo in izobraževanje v večkulturni družbi. Ob konferenci je potekal bogat „starševski bazar“, ki je povezal množico starševskih iniciativ in združenj.

Predstavnika ZASSS sva se udeležila dveh delavnic. Na prvi so udeleženci razpravljali o vlogi staršev kot uspešnih učiteljev, na drugi pa smo starši sosednjih držav (Avstrija, Bosna, Hrvaška, Slovenija) izmenjali informacije o soudeležbi staršev v šolskih sistemih naših držav.

Med konferenco je predsednik ZASSS predsedniku EPA izročil vlogo za članstvo v EPA. Sklep o včlanitvi v EPA smo sprejeli na zasedanju Skupščine v Gornji Radgoni, 14. aprila 2012. EPA bo o potrditvi naše vloge in sprejemu ZASSS v članstvo EPA odločala konec meseca septembra na zasedanju skupščine v Parizu.

Zapisal Janko Korošec

Predsednik ZASSS je predsedniku EPA izročil vlogo za članstvo v EPA

